

Трансформація рольових відносин у сучасній сім'ї є важливим регулятором подружніх стосунків. Незнання та нечіткість норм сімейно-рольової взаємодії створює перед сучасною сім'єю низку соціально-психологічних проблем, зокрема: вибір подружньою парою власного способу рольової взаємодії, формування відповідального ставлення до виконання своєї ролі, толерантність до різноманітності проявів рольової поведінки інших членів сім'ї. Відтак, від правильного розподілу ролей у сім'ї та їх розуміння залежить якість подружніх стосунків. Нерозуміння, невизначеність своїх ролей кожним із членів сім'ї та безвідповідальне ставлення до їх виконання часто можуть бути причинами незадоволеності кожного з подружжя своїм статусом, конфліктних ситуацій, подружніх зрад та навіть розлучень.

Література:

1. Бондарчук О.І. Психологія сім'ї. К.: МАУП, 2005. 295 с.
2. Емішянц О.Б. Вплив рольових очікувань на задоволеність шлюбом. *Актуальні проблеми психології. Том 1 : Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія.* Вип. 37-38. Збірник наукових праць / За ред. С.Д. Максименка, Л.М. Карамушки. К. - Алчевськ : ЛАДО, 2013. С. 364-368.
3. Карпова Д.Є. Психологічний аналіз сімейних ролей шлюбних партнерів. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки. 2016. Вип. 4. С. 41-45.
4. Столярчук О.А. Психологія сучасної сім'ї: навч. посіб. Кременчук: ПП Щербатих О.В., 2015. 136 с.
5. Яценко Т. С. Теорія і практика групової психокорекції: активне соціально-психологічне навчання: навч. посіб. К.: Вища школа, 2004. 697 с.

УДК 159.9.316.4

ШЕВЕНКО Алла, кандидат психологічних наук, старша наукова співробітниця лабораторії виховання готовності до ринку праці Інституту проблем виховання НАПН України, м. Київ

АКТИВІЗАЦІЯ СУПРОВОДУ МОЛОДІ У ВИБОРІ ПРОФЕСІЇ: СУЧАСНІ ІННОВАЦІЇ

Вибір майбутньої професії завжди є актуальним питанням для молоді. Потреба професійного самовизначення актуалізується у ранньому юнацькому віці і потребує нагального вирішення. Вирішення цього завдання починається у закладі загальної середньої освіти за сприяння практичного психолога школи.

Практичний психолог навчального закладу знаходиться на посаді педагогічного працівника і діє у відповідності до «Положення про психологічну службу системи освіти України», затвердженого наказом

Міністерства освіти України від 03.05.99 N 127, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.12.99 за N 922/4215. У пункті 4.3. Положення зазначається, що практичний психолог навчального закладу сприяє вибору підлітками професій з урахуванням їх ціннісних орієнтацій, здібностей, життєвих планів і можливостей, готує учнів до свідомого життя [4].

Окрім практичного психолога профорієнтаційну роботу в школі може здійснювати соціальний педагог. У пункті 4.5. Соціальний педагог навчального закладу сприяє участі вихованців у науковій, технічній, художній творчості, спортивній, суспільно-корисній діяльності, виявленню задатків, обдарувань, розкриттю здібностей, талантів, дбає про професійне самовизначення та соціальну адаптацію учнівської молоді [4].

Отже, у функціоналі практичного психолога та соціального педагога є напрям щодо здійснення профорієнтаційних заходів та допомоги здобувачам освіти у професійному самовизначенні. З метою проведення профдіагностичного обстеження, психолог школи використовує комплекс психодіагностичних методик, зазвичай проводячи групове обстеження класу [2]. За запитом проводить індивідуальні профконсультації та профдіагностику. Процес професійного самовизначення учнів в школі навряд чи можна назвати інноваційним, радше, це справа, яка відбувається ситуативно та епізодично через значне навантаження практичного психолога школи. А на посаді соціального педагога не завжди є штатна одиниця, яка б опікувалася б допомогою у професійному самовизначенні учнів.

Як же активізувати супровід молоді у виборі майбутньої професії інноваційними засобами? Розглянемо деякі альтернативи, які пропонує сучасний ринок профорієнтаційних послуг.

Інноваційним можна вважати Всеукраїнський проєкт з профорієнтації та побудови кар'єри «Обери професію своєї мрії». Основна мета проєкту – у найкоротший термін побудувати ефективну профорієнтаційну систему, яка з'єднає сферу освіти з реальним ринком праці для підготовки висококваліфікованих кадрів та не поступатиметься найкращим міжнародним аналогам. Учні старших класів з усіх регіонів України можуть безоплатно: пройти профорієнтаційне тестування; отримати консультацію кар'єрного радника; ознайомитись із трендами ринку праці та практичними порадами (як скласти та подати резюме, як підготуватись до співбесіди тощо) завдяки мультимедійним курсам у міжнародному форматі SCORM; відвідати онлайн-екскурсії на найкращі українські підприємства; ознайомитися з топ-100 професіями у форматі мультимедійних курсів (партнер проєкту – Освітній Хаб міста Києва) [1].

Інновацією у Державній службі зайнятості є реалізація проєкту інституту спеціалізованого кар'єрного радника. Впровадження нового проєкту – єдиного куратора для безробітних, передбачено Постановою Кабінету Міністрів України. Відповідно до Постанови, фахівець, який виконує функції радника, буде надавати допомогу клієнту впродовж усього процесу пошуку роботи <https://skills.dcz.gov.ua/course/karyernyj-radnyk/>. Мета нового сервісу – запровадження методів поглибленого індивідуального

обслуговування особливих категорій населення або груп підвищеної вразливості, зокрема тих, які потребують соціального захисту. Це, насамперед, учасники бойових дій, внутрішньо переміщені особи, безробітні «зі стажем», без професії та досвіду роботи <https://www.dcz.gov.ua/novyna/specializovanyy-karyernyy-radnyk-hto-vin-i-kogo-obslugovuye>.

Ще однією інновацією для молоді є консультант (фахівець) центру зайнятості та он-лайн тестування на ресурсі «Платформа з профорієнтації та розвитку кар'єри». Офіційний Інтернет-портал Державної служби зайнятості України. Сервіс з он-лайн тестування <http://profi.dcz.gov.ua/>. Платформа створена з метою надання послуг з профорієнтації у дистанційному режимі.

Зареєстрованому користувачу надається можливість безоплатно отримати послуги з профорієнтації в он-лайн форматі без відвідування центру зайнятості та зробити власну профорієнтацію, якщо існує потреба у: виборі (зміні) професії; виборі майбутнього напрямку професійного навчання; визначенні схильності до підприємницької діяльності; оцінці власних здібностей та навичок (Soft Skills); саморозвитку. За бажанням можна додатково звернутися за консультацією до фахівців державної служби зайнятості <http://profi.dcz.gov.ua/about/>.

Ще 13 грудня 2019 року на офіційній сторінці НУШ було опубліковано інформацію щодо заяви Ганни Новосад, тодішньої міністерки освіти про те, що у школах для старшокласників планують запровадити кар'єрних радників, які допомагатимуть обрати професію. Для цього буде зроблено мережу кар'єрних радників. Це може бути одна людина на освітній округ, на кілька шкіл. Вона буде робити професійну орієнтацію <https://nus.org.ua/news/u-shkolah-pratsyuvatymut-kar-yerni-radnyky-shhob-dopomagaty-uchnyam-obraty-profesiyu/>.

Зокрема нами планується такий інноваційний проект, як радник з професійної орієнтації для закладів загальної середньої освіти [5, 6, 7].

У Концепції профорієнтації Нової української школи зазначається, що виконувати профорієнтаційну роль в школі можуть окремі фахівці-консультанти з питань професійної орієнтації (профорієнтаційні радники) [3]. Але, чинний наказ МОН «Про затвердження типових штатних нормативів закладів загальної середньої освіти» наразі не містить посади радника чи консультанта з питань професійної орієнтації. Звичайно, що внесення відповідних змін до наказу буде важливим інструментом для організації професійної орієнтації у школах. Правове підґрунтя для наявності такої посади у школі дозволить навчальним закладам та їхнім засновникам бути гнучкими у виборі формату професійної орієнтації.

Зазначимо, що впровадження нашої інновації, а саме радника з професійної орієнтації для ЗЗСО і буде активізацією супроводу молоді у виборі майбутньої професії.

Література:

1. Всеукраїнський проєкт з профорієнтації та побудови кар'єри «Обери професію своєї мрії». Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/startuvav-vsekrayinskij-proyekt-oberi-profesiyu-svoyeyi-mriyi>
2. Застосування діагностичних мінімумів в діяльності працівників психологічної служби : [метод. рек.] / авт.-упор.: В. М. Гор-ленко, В. Д. Острова, Н. В. Сосновенко, І. І. Ткачук ; за заг. ред. В. Г. Панка. – Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2018. 106 с. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/minimumi.pdf>
3. Концепція профорієнтації в НУШ. Професійна орієнтація у Новій українській школі. Режим доступу: https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2021/01/konczepczyia-proforiyentaczii-dlya-gromadskogo-obgovorenniya-16_12_20-.pdf
4. Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18#Text>
5. Шевенко А. М. Кар'єрний радник у закладах загальної середньої освіти: вебінар. ІПОД імені Івана Зязюна НАПН України. 05.06.2020. Режим доступу: <http://naps.gov.ua/ua/press/releases/1984/>.
6. Шевенко А. М. Кар'єрний радник в школі: реалії та перспективи. *Профорієнтація: стан і перспективи розвитку*: Збірник матеріалів Х ювілейних Всеукраїнські психолого-педагогічні читання, присвячені пам'яті Бориса Олексійовича Федоришина Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, м.Київ, 2020. С. 127-130. Режим доступу: [file:///C:/Users/User/Downloads/2020_Zbirnyk_Fedoryshyn%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/2020_Zbirnyk_Fedoryshyn%20(2).pdf)
7. Шевенко А. М. Суперечності сучасної профорієнтації: чи потрібен кар'єрний радник ЗЗСО. *Профорієнтація: стан і перспективи розвитку*: Збірник матеріалів XI Всеукраїнські психолого-педагогічні читання, присвячені пам'яті Бориса Олексійовича Федоришина Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, м.Київ, 2021. С. 143-148. Режим доступу: [file:///C:/Users/User/Downloads/Fedoryshyn_2021_zbirnyk%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/Fedoryshyn_2021_zbirnyk%20(1).pdf)

УДК 159.923.33

ШЕВЦОВА Олена, кандидатка психологічних наук, доцентка кафедри психології Національного університету біоресурсів і природокористування України, м. Київ

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ПРИ ПОЄДНАННІ НАВЧАННЯ І ПРАЦІ

Сучасні умови професійного становлення фахівців соціономічних спеціалізацій, що відрізняються панівним динамізмом, різкими і несподі-